

Väestötutkimuksiin perustuva indikaattoriyö terveyden ja hyvinvoinnin alalla

Riikka Ikonen, Satu Jokela, Suvi Parikka
18.11.2020

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Esityksen sisältö

1. Mitä mitataan, mistä tietoa tuotetaan? Mittariston viitekehys
2. Kenen tilannetta mitataan? Tiedon kattavuus
3. Millä keinoilla mitataan? Mistä ja miten saadaan luotettava tieto? Tiedon luotettavuus
4. Miten tietoa käytetään? Tiedon hyödyntäminen

Mittariston viitekehys

- Mitä ilmiöitä halutaan seurata? Miksi? Relevanttius väestön hyvinvoinnille ja terveydelle?
- Kansallisen ja alueellisen seurannan ja arvioinnin näkökulma ja ohjausvaikutus
  - Esimerkkinä Kouluterveyskyselyn ydintietosisällön tunnistamistyö
- Uusien mittaustarpeiden oikea-aikainen tunnistaminen
  - Asiantuntijoiden ja tutkijoiden jatkuva kommunikointi ja yhteistyö
  - Arviointityössä säännöllinen indikaattorilistojen kattavuuden arviointi

Tietoaukkojen tunnistaminen

- Mistä meillä ei ole tietoa (riittävästi), mutta pitäisi olla?
  - Alueiden sisäiset erot alueiden välisten erojen lisäksi
  - Koettu syrjintä ja epäoikeudenmukainen kohtelu (väestöryhmittäin, ml. haavoittuvassa asemassa olevat)
  - Väestösuhteet (väestöryhmittäin)
  - Saamelaisten ja Romanian terveys ja hyvinvointi
  - Paperittomien terveys ja hyvinvointi

Tiedon kattavuus

- Miten tietotuotannossa pystytään huomioimaan väestön moninaisuus?
- Mitkä väestöryhmät voimme tunnistaa rekisteritiedon avulla? Miten katveeseen jäävät väestöryhmät voidaan tunnistaa väestötutkimuksessa?
- Miten tähän voidaan vaikuttaa?
  - Huomioidaan lomakkeiden suunnittelussa (sukupuolen moninaisuus, etninen tausta, identiteetti, toimintarajoitteet..)
  - Erillistutkimukset (esim. ulkomaista syntyperää olevat, kieli- ja kulttuurivähemmistöt)
  - Osallistetaan: *"Ei mitään meistä ilman meitä."* (Case: Roosa -tutkimus)

Tiedon kattavuus

- Miten varmistetaan, että tulokset edustavat väestöä?
  - Kouluterveyskysely: kokonaistutkimus
  - FinLapset-kyselytutkimus, FinSote: otospohjaisia
- Haasteena vastausaktiivisuus
- Korjaaminen aineistoa painottamalla
  - Painottaminen ei kuitenkaan korvaa puuttuvaa tietoa
- Rekisterit kuvaavat usein sosiaaliturvan ja palveluiden piirissä olevan väestön tilannetta, ei koko väestöä

Luotettava mittaaminen

- Mistä tietolähteestä saadaan *luotettavin* tieto?
  - Rekisterit, terveystarkastuksista saatavat tiedot (esim. pituus, paino)
  - Väestötutkimukset (esim. päihteiden käyttö, väkivaltakokemukset)
- Miten ilmiötä mitataan luotettavasti?
  - Validiteetti = mittaako mittari tarkoitettua asiaa
  - Reliabiliteetti = mittaako mittari toistettavasti tarkoitettua asiaa

Luotettava mittaaminen

- Ajallinen kestävyys
  - Ensisijaisesti pyritään luomaan luotettavia trendejä
  - Esimerkiksi miten mitata puhelimen tai Internetin kautta tapahtuvaa seksuaalista häirintää?
- Seurantavälineen, esim. tiedonkeruun pysyvyys
- Alueellinen ja kansallinen kattavuus
  - Seurattavien alueiden ”eläminen”

Indikaattoritieto osaksi päätöksentekoa

- Indikaattorin muodostaminen
  - Luotettavuuden arviointi
    - Validiteetti, reliabiliteetti, trendi, epätodennäköiset vastaukset
  - Laskentakuvaukset, kohdejoukon määrittely
    - Esimerkiksi koulukiusaaminen loppunut tai vähentynyt kertomisen jälkeen
-> laskettu koulukiusatuista, jotka ovat kertoneet kiusaamisestaan
  - Katkaisupisteen määrittely
    - Selkeä esim. GAD-7, ahdistuneisuus, hampaiden harjaus
    - Haastava esim. osallisuus
    - Ikäryhmittäinen, esim. alkoholin käyttö alaikäiset vs. täysikäiset

Indikaattoritieto osaksi päätöksentekoa

- Tulosten raportointi ja käytettävyyttä tukevat ratkaisut
  - Raportointikanavat, esim. Sotkanet
  - Avoimet rajapinnat
- Hyödynnettävyyden tukeminen
  - Esimerkiksi Kouluterveyskyselyn metatekstit
- Tutkijoiden mukanaolo tuotetun tiedon hyödyntämisessä